

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaia 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnistvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Vaja in privada — vzgojno in učno sredstvo. — Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk. — Vrabec in konj. — Pedagogičski razgled. — V zadevi slov. uč. društev. — Poročilo o pošiljatih itd. Ocene. — Dopisi. — Razne stvari. — Spremembe pri učiteljstvu. — Zahvala. — Natečaj.

Vaja in privada — vzgojno in učno sredstvo.

(Radoslav Knaflič.)

Vzgoja ima namen ali svrhu vzgojevati gojenca takó, da postane pozneje samostalnim in sposobnim in da doseže svoj pravi namen; stanje npravstvenega značaja. Svrho vzgoje so kot ideal občnega namena človekovega razni modrijani in pedagogi z različnimi izrazi tudi različno označevali kot jedno in isto bistvenost.

A baš našej nalogi (vaja in privada) primerno se je izrazil pedagog Slomšek o vzgoji in poduku tako-le: „Otroška vzgoja je najimennitnejše delo, katero malokdo prav razumi, čeravno ima samo dvojno opravilo, namreč: 1. Otroke skrbno varovati; 2. otroke pridno učiti, jih vsega dobrega vaditi in na vse dobro privaditi.“ In baš ta Slomšek-ova trditev nam svedoči, da je vaja in privada v vzgojvalnej in podučevalnej metodi neprecenljive vrednosti.

Človek prinese dovolj nadarjenosti seboj na svet, a brez vsake spretnosti, torej mu je vse telesne spretnosti, kakor: hojo, govorjenje, izvrševanje raznih del itd. še le pridobiti z vajo in privado. Isto tako je moči i duševno vzgojo otrok osobito v otroškej in šolskej dóbi, v katerej še razum ni toliko razvit, doseči jedino le po razumno rokovanjej metodi vaje in privade.

Roditelji vadijo doma svoje otroke takó dolgo v govoru, molitvi, hoji, domačem redu, postrežljivosti itd. dokler jih ne privadijo popolnoma govoriti, moliti, hoditi itd. Vaja in privada je torej vže roditeljem najvažnejše vzgojno in učno sredstvo. To nam tudi dokazujejo razne izjave njihove: „Vadimo ga, dokler je mlad“, ali „če ga sedaj ne privadimo redu, se nam pozneje ne bode dal“, itd. A še važnejše in še večje cene je isto za učitelja, kojemu je izvrševati vzgojo in poduk na razumni, umetni način.

Šola sprejema od roditeljev otroke najrazličnejših lastnostij, poslušne in uporne, dobre in slabe, utrjene in razvajene, izgojene v razkošnosti in bēdi, nežne in robate, a šola mora z vajo in privado na šolski red dovesti vsa ta prerazlična svojstva v sklad ali harmonijo. Šoli je vzgajati za življenje, ona vodi mladino ter jo z vsakdanjo vajo privadi na šolski red, a s tem se utrjuje spoštovanje in pokornost do zakonov. Ako čuti vsak učencee od prvega do zadnjega svetost šolskega reda in zakonov s prepričanjem, da je ysak, ki jih

prestopi, kriv in da zasluži kazen potem budí in gojí taka privada čut pravičnosti.

Vaja v domačem in šolskem redu ter privada na njega utrjuje in pospešuje izpolnjevanje dolžnostij, a izpolnjevatí dolžnosti ni igrača, ni zabava, temveč je napor, zatajevanje samega sebe, dá i žrtvovanje. Zatorej je vaja in privada v izpolnjevanju dolžnostij važne in neprecenljive vrednosti. Izpolnjevanje dolžnostij po vaji in navodu rodí npravno ali čudoredno moč ter upodablja značaj.

Vzgoja nastaja s svojim rokovanjem dovesti gojenca z vajo in privado v tir npravnih navad ter ga v tem tiru vzdržati proti vablivosti čutnosti in trenotka. (Dr. Lindner.) Kjer zna šola v zvezi z domom vzgojna sredstva, med katera spada i vaja i privada, dobro vporabljati, kjer vidijo otroci same lepe vzglede, kjer so si pridobili otroci z vajo in privado na vsakdanji red npravnih navad, onde rodí vaja in privada najlepši sad. Ko vstopi otrok v šolo, razširja se mu s vsakim dnevom króg njegovega mišljenja. Vsled mnogih izkušenj, ki si jih je pridobil doma in v šoli, se privadi urejenemu mišljenju, izrekanju sodov ter tvorenju sklepov. Čem bolje se učenci vadijo v razumnem mišljenju, tem bolje se jim bistri razum, ki jim postaja vedno samostalnejšim. Tako n. pr. najdemo pri učencih, ki so se mnogo vadili v računstvu, zrelejši razum in več sposobnosti, nego pri onih, ki se vaj izogibajo. Slomšek pravi: „Le utrjujevalno delo duha oživlja moč njegovo“.

Z ozirom na duševna poželenja ima vaja in privada velik vpliv. „Ako izkusi otrok, da vselej, kadar kričí, pride mati ter mu izpolni željo, tedaj se spremeni njegovo poželjenje v hotenje. Ko se privadi, da s kričanjem vse doseže, izpremeni se vse njegovo poželjenje v hotenje, kajti otrok meni, da je mogoče vse doseči, t. j. on postane „samovoljnim“ in „svojejavnim“. (Dr. Mich.) Zato je treba, da roditelji kričočemu otroku ne izpolné vsake želje. Otroka je treba ne le telesno, temveč tudi duševno utrditi, t. j. privaditi ga v omejenej meri na telesne in duševne neprijetnosti; kajti poznejše življenje rodí mnogo neprijetnosti, kojih nam ni možno ravnodušno in s premagovanjem prenašati, če se nismo za mlada utrdili.

„Samovolja“ in „svojejavlost“ se tudi med učenci često očitno pojavlja; zato je treba, da se privadijo zgodaj strogemu šolskemu redu, kakor: da ne prosijo prepogosto na stran, da se jim vsaka želja ne izpolni, da se ne privadajo na vedno toževanje za neznatne malenkosti, da se jim odveč kaznij ne naloži niti ne odpusti, da se premnogokrat ne hvalijo itd. Učenci morajo biti uverjeni, da v šoli ne veljá volja učenceva in ne vlada neomejena svojevoljnost učiteljeva, temveč neka višja volja — šolska disciplina, šolski red in postave — katerim se mora vsakdo pokorávati. Gojenec mora svojo voljo podvrči pametnej uvidnosti vzgojiteljevi in šolskemu redu, ako hočemo, da se privadi npravstvenemu hotenju in delovanju. S tem načinom se vadi ubogati in le vbogljiv učenec ali gojenec se navadi svojo voljo podrejevati pametnemu razumu, a izsledek te vbogljivosti in razumnega hotenja je vestnost.

Vestnost je glavni pogoj pridnosti. Vstrajna pridnost in npravstvena srčnost ste kreposti, ki izvirate iz sovršnega hotenja in ki naznanjate bodočo moč volje in značajnosti. „Navaditi se urejene, koristne delavnosti, t. j. pridnosti,

okrepiti si samosvest ter dosledno vaditi nravstveno djanje, to so osnovni kamni, katere mora položiti vzgoja“. (Dr. Mich.) Učenec mora biti vesten in točen, misliti mu je; priden moram biti ne radi učitelja, temveč rādi tega, ker ste priden in srčnost lepi čednosti. Na ta način rokovaná vzgoja doseže najboljšo šolsko disciplino. A za dobro disciplino nam je vedno skrbeti; kajti brez nje peša vzgoja in poduk. „Šola brez discipline je mlin brez vode. (Komenski.)

V svrhu hotenja, vestnosti, nravstvene srčnosti in šolskega reda, discipline in vbogljivosti vporablja vzgojitelj pedagogično vladanje, rekše, vladalno metodo. „Pedagogično vladanje ima nalogo, gojenčevo voljo, katerej nedostaje še pametne vvidnosti kot notranje moči, z vnanjo močjo vzdržati v redu. Tako vladanje brzda torej nagona in poželjivosti, izvirajoče iz nagonov. S pomočjo vladanja se vadi in privadi gojenec, da prenaša to, kar mu bode v bodoče prenašati in da dela ono, kar ima pozneje veljati za pravilo njegovemu delovanju. Gojenec se privadi, da dela vse o pravem času, na pravem mestu in v pravej zaporednosti“. (Dr. Mich.) Ako vzgojitelj, oziroma učitelj hoče, da bode imelo pedagogično vladanje mnogo vspeha, treba je, da imajo učenci vedno kaj opraviti, t. j., da se vadijo in privadijo na delo, bodi si telesno ali duševno. Kdor umé učencem nalagati vedno kako delo v primernej meri, ta si je zagotovil njih vbogljivost in pokorščino, torej doseže dobro disciplino, pravo hotenje in značaj. „Vaja stori mojstra“ pravi znani pregovor. Ta pregovor velja za telo in dušo. Z godno in neprestano vajo na podlagi prirodnih darov se ravijó večkrat odlični talenti. Nravstvena navada je velike cene kot podlaga za daljnje izobraževanje nravstvenosti. To potrjuje izrek: „Navada postane druga priroda“. Torej ste vaja in privada glavna pegoja vladalne metode.

Vaja in privada je tudi neobhodno potrebna za vzbujanje pazljivosti, katera je glavni pogoj v poduku. V prvej vrsti je treba z razumno vajo privaditi učence na pazljivost; kajti ona jim vzbuja zanimanje, „katero je vir človeškega življenja“. (Herbart.)

V šoli se vadijo učenci poznavati različne, nazorno počitovane predmete po njih velikosti, podobi in medsebojnej zvezi njihovih delov. Vsled take vaje začenja učenec soditi in logično sklepati, a da si te sōde in sklepe za več časa dobro zapomni, treba mu dobro razvitega spomina. Dober spomin pa ni prirojen, temveč je pridobljen vsled vaje, bodisi mehanično ali razumno. Iz tega sledí, da je vaja in privada važen činitelj v podučevalnej metodi. Večinoma se ves šolski poduk opira na vajo, a menj na razum. Sposobnost gladkega čitanja se pridobé učenci le z vajo; kajti gladko čitanje je spretnost, a spretnosti se oslanjajo na vajo, seveda s sodelovanjem razuma. K takim spretnostim spadajo nadalje: krascpis, risanje, telovadba, glasba (petje in godba); dá tudi računstvo, čeprav se isto bolj naslanja na razum. O tem vsakem in tudi o drugih predmetih bi se dalo z ozirom na vajo in privado mnogo pisati: vseobče pa bodi rečeno, da je vaja duša vsemu poduku. Izmed devet osnovnih pravil za poduk se imenuje sedmo osnovno pravilo: podučuj trajno! Pogoj trajnega poduka je dober spomin, koji se le s pomočjo vaje in ponovila doseže. Zató se naj učenec nikdar nič novega ne uči, dokler si ni z dobro vajo in po-

novilom prejšnje tvarine dobro osvojil. Učenci se naj pogosto vadijo, a vajo večkrat ponavljajo.

Dr. Lindner pravi:

Ponavlja naj se: 1. začetkom in koncem učne ure, 2. koncem vsakega glavnega oddelka, 3. koncem tedna, četrť poluletja in leta, in 4. pri večkratnih priložnostih.

Učitelju torej naj velja pravilo: „Vadi in ponavljaj, vzbujaj, oživljaj in ohrani zanimanje.“ (Kehr.) „Povej otrokom najprej pogloblitne resnice ter ponavljaj in dostavljaj z vsakim naukom“. (Slomšek.)

Vaji in privadi pripada torej v vzgoji in poduku velika uloga ter ste neprecenljive vrednosti. Razumeva se samo ob sebi, da se ne sme niti jedna niti druga pretiravati, inace bi mogla iz njiju nastati tako zvana „dresura“.

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Zlasti so pa govorniki latinsko zgovornost tako izolikalil, da je grškeje kos. Kajti Cicerona¹⁾ si upam vsakemu grškemu govorniku nasproti postaviti. Sicer dobro vem, kak boj bi zoper mene vzbudil, zlasti ker nisem namenjen, njega tukaj z Demostenom primerjati; saj mi do tega nič ni, ker menim, da se ima Demosten posebno čitati ali bolje rečeno na pamet učiti. Jaz trdim, da imata ta dva govornika premnogo jednakih vrlin, načrte, razporedbo, metodo deljenja, pripravljanja in dokazovanja, konečno vse, kar se tiče iznajdbe. Njihov zlog je pa nekoliko različen; Demosten je jeder, Cicero obširen, onega stavki so stikoma, tega širji, oni se bori vselej z bistroumnostjo, ta dostikrat s pomenitimi besedami; onemu se ne da nič odvzeti, temu nič pridejati, pri onem je vse bolj umetno, pri tem naravno. Vsekako pa prekašamo Grke z dovtipi in z vzbujanjem vsmiljenja, kateri dušni razpoloženji imata zelo veliko moč. Morebiti ni dopuščala onemu atenska šega epiloga²⁾, a nam pa manjka zbog različnosti

¹⁾ Marko Tulij Cicero, najizvrstnejši rimski govornik, bil je rojen l. 106. pr. Kr. v Arpinu. Polagoma je dosegel največje častne službe, l. 76. je bil kvestor, 70 edil, 66 pretor, 63 konzul ter je po neumnem delovanju zatri Katilinino zaroto. L. 58. je bil od ljudskega tribuna Klodija zatožen, ker je bil dal zarotnike brez priziva na ljudstvo usmrtiti, in je moral še tisto leto v prognanstvo podati se v Solun. L. 57. je bil spet v Rim poklican. Za leto 51. je postal namestnik provincije Cilicije, katero je vzgledno vladal in se celó kot vojskovodja odlikoval. Povrnivši se v Rim je Cicero mirno pisateljaval. Še le ko je Antonij po Cezarjevi smrti po diktaturi hrepnel, mu se je začel Cicero zoperstavljati ter držal govore (Philippica) zoper njega, kar mu je pa nakopalo sovraštvo Antonijevo. Na povelje tega je bil Cicero l. 43. pr. Kr. blizo Gajete usmrčen. — Ciceronovi spisi so zelo mnogobrojni. Vsi se odlikujejo po klasični latinščini. Največje zasluge pa si je Cicero pridobil za govorništvo. On ni bil samo vrl govornik, ampak on je tudi vso govorniško umetnost iz znanstvenega stališča popisal in tako je postal prvi oče govorništva in njegove teorije.

²⁾ Epilog (sklep), v katerem so poskušali govorniki usmiljenje vzbujati, je bil po atenskih zakonih prepovedan v sodnih govorih pred Areopagom. (Kvint. VI, 1, 7.)

jezika ona lepota, katero Atičani občudujejo. V pismih¹⁾, da-si jih imamo od obeh, ali v dialogih²⁾, v katerih ni oni nič storil, je tekmovanje zaman. Vendar gre Demostenu prvo mesto, ker je prej živel in večinoma Cicerona v to pripravil, kar je postal. Kajti M. Tulij je natančno posnemaje Grke v svojih delih pokazal moč Demostenovo, obilnost Platonovo in prijetnost Izokratovo. Vendar ni on, kar je bilo pri vsakem izvrstnega, le z učenjem dosegel; ampak večino ali bolje rečeno vse vrline je zelo blagodejna plodovitost nesmrtnega duha sama iz sebi rodila. On namreč ne „nabira, kakor pravi Pindar³⁾, deževnice, ampak kipi iz živega vira“, od previdnosti nam v dar dan, da bi zgovornost na njem vso svojo moč poskusila. Kajti kdo more bolj natančno poučevati, kdo močnejše ganiti? Komu je bila dana kedaj tolika prijetnost? tako da mislimo, da celo to izprosi, kar po sili doseže, in ako sodnika sè svojo močjo v stran potegne, se vendar dozdeva, da ni potegnen, ampak da sledi. Vsi njegovi govori imajo tako veljavo, da nas je sram drugega mnenja biti, ter ne kaže braniteljeve gorečnosti, ampak verovnost priče ali sodnika; pri tem ko vse brez truda teče, kar bi vsak drug posamno komaj z največjo marljivostjo dosegel in njegov govor, najlepši, kar smo jih dosedaj slišali, nam kaže izvanredno spretnost. Zatorej so ga sodobniki po vsej pravici imenovali vladarja⁴⁾ pred sodišči, pri potomecih je pa to dosegel, da ime „Cicero“ ne poznamenuje več osebe, ampak zgovornost. Ta naj bo naš vzor, tega posnemajmo, in oni naj bo vverjen svojega napredka, komur Cicero prav dopada. Pri Aziniji Poljoni⁵⁾ se nahaja obilna iznajdenost, največja natančnost, tako da se nekaterim čitateljem celo pretirana zdi, zadosti razsodnosti in živahnosti; vendar je od krasote in prijetnosti Ciceronove tako oddaljen, da se dozdeva, da je sto let preje živel. Mesala⁶⁾ je pa olikan, jasen in njegova pisava nam razodeva nekoliko njegovo plemenitost, a duh je slabši. Ako bi se bil pa C. Cezar⁷⁾ le s forum pečal, bi se smel samo on izmed naših govornikov s Ciceronom primerjati. Toliaka je njegova moč, taka njegova bistrournost in taka njegova živahnost, da je očitno s taistim duhom govoril, s katerim se je vojskoval; vse te vrline pa krasi čudovita okusnost jezika, s katerim se je posebno pečal. Celij⁸⁾ je duhovit in kot tožnik vrlo dovtipen mož, ki bi bil zaslužil, da bi mu bila usoda podarila blažji značaj in daljše življenje. Naletel sem na ljudi,

¹⁾ Ciceronova pisma so nam se ohranila v treh zbirkah; pisma pa, ki nosijo Demostenovo ime, so brezdvomno podtaknena.

²⁾ Cicero je večinoma modroslovskih spisov in izmed retorskih tri knjige o govorniku dialogijsko sestavil.

³⁾ V shranjenih Pindarjevih pesnih se tukaj navedeno mesto ne nahaja.

⁴⁾ Ta izraz je Cicero sam večkrat rabil Ep. ad fam. 7, 24—9, 18.

⁵⁾ Gaj Azinij Poljo (76. pr. Kr. do 4. po Kr.) je bil za Ciceronom največji govornik ter ob enem vrl državnik in vojskovodja. Ko je bil l. 40. pr. Kr. z Mecenatom vred pripomogel, da se je med Oktavijanom in Antonijem v Brunduziju mir sklenil, se je državnemu poslovanju celo odtegnil ter se s pisateljivanjem pečal in v prijateljstvu živel s Horacijem in Virgilijem. Tudi kot zgodovinpisec in tragedijski pesnik je slovel (Hor. *carm.* II, 1; *sat.* I, 10, 42.)

⁶⁾ *Princeri* I, 5, str. op.

⁷⁾ Gaj Julij Cezar (100.—44. pr. Kr.) je veleslavni rimski državnik in vojskovodja, ki se je z govorništvom le toliko pečal, kolikor ga je v dosego svojih namenov potreboval.

⁸⁾ Marko Celij Ruf *prim.* I, 5.

katerim je bil Kalv¹⁾ ljubši nego vsi, pa tudi na take, ki Ciceronovemu mnenju pritegujejo, da je (Kalv) zbog prevelike strogosti zoper samega sebe pravo živahnost vdušil; vendar je njegov govor svečan, resen, natančno umerjen in večkrat celo silen. Kalv je bil posnemovalec Atičanov in prerana smrt mu je krivico storila, ako si je nameraval kaj pridejati, ne pa, ako si je nameraval odvzeti. Tudi Servij Sulpicij²⁾ si je s tremi govori posebno slavo pridobil in to po pravici. Mnogokrat bode posnemanja vreden, ako ga previdno čitaš, Kasij Sever³⁾, ki bi se moral med najboljše govornike vrstiti, ako bi bil k drugim vrlinam pridružil pravo mero in dostojnost izrazov. On se odlikuje z veliko nadarjenostjo, čudovitim sarkazmom in vrlo dovtipnostjo; vendar se je bolj udal strasti nego razsodnosti. Pa če tudi so dovtipi trpki, postane vendar trpkost čestokrat sama smešna.

Nahajajo se še mnogi drugi zgovorni možje, katere naštetih bi vendar predolgo bilo. Izmed onih, katere sem videl, sta najizvrstnejša Domicij Afer⁴⁾ in Julij Afričan⁵⁾. Onemu gre prvstvo zaradi umetnosti, občne kakovosti zloga in njega smemo brez pomisleka k starim prištevati; ta je pa živahnejši, a preskrben v izrazih, v besedostavju preraztežen in v pronosbah malo skromen. Še nedavno so živeli odlični talenti. Tako je bil Trahal⁶⁾ večidel vzvišen, zadosti jasen in sploh v pisavi po najboljšem hrepeneč, vendar vrlejšje govorč; imel je namreč tako prijeten glas, da še nisem nikdar takega slišal, tako prepodavanje, da bi celo na odru zadostovalo, in obnašanje, z eno besedo vsega obilno, kar se tiče zvenajnosti. Vibij Krisp⁷⁾ je bil lepo urejen, prijeten, v zabavo rojen, pa spretnejši v zasebnih kakor državnih pravadah. Julij Sekund⁸⁾ bi bil, pri potomcih kot izvrsten govornik slovel, ako bi mu bilo daljše življenje dano

¹⁾ Gaj Licinij Kalv prim I, 6.

²⁾ Servij Sulpicij Ruf je bil sodobnik Ciceronov in vri strokovnjak rimskega prava, katero je v svojih spisih z veliko bistrumnostjo tolmačil in mu tako znaustveno podlago pripravil.

³⁾ Kasij Sever (cvel v dobi cesarja Avgusta) je bil prvi govornik, ki se je oziral na izpremenjeni politični položaj v rimski državi. Zgovornost se je prelevila v deklamatorske vaje in se preselila iz fora v retorske šole. Kasij je nadkriloval sodobne govornike po vsestranski oliki, dovtipnosti in ognjevitosti. Pa Tacit (dial. 26.) pravi o njem, da kaže v večjem delu svojih spisov več strupa nego soka in krvi, da vsled brezobzirnega postopanja in nedostojnih izrazov v svoji besnosti razsaja. Njegovo brezumno psovanje je otemnilo njegovo slavo in mu nakopalo gorjé. — Ker je namreč spoštovane ljudi (Tac. ann. I, 72) z nesramnimi spisi grdil, bil je po sklepu starešinstva prognan izprva na otok Kreto, potem na Serif, kjer je v 25. letu svojega proganstva v veliki bedi (37. po Kr.) poginil. Njegovi spisi so bili kakor Labjenovi prepovedani in še le cesar Kaligula je dovolil, da se objavijo.

⁴⁾ Domicij Afer, rojen v Nemavzu narbonenske Galije umrl l. 58. po Kr., bil je izvrsten govornik, katerega je Kvintilijan sam poslušal. (Kvint. X, 1, 118; XII, 11, 3.)

⁵⁾ Julij Afričan, rodod Galec, odlikoval se je kot govornik za časa cesarja Nerona.

⁶⁾ Marko Galerij Trahal, konzul l. 68. po Kr., bil je kot govornik posebno čisljan zaradi lepega glasa (Kvint. XII, 10, 11) in izvenredno velike in lepe postave. (XII, 5, 5.)

⁷⁾ Vibij Krisp (ok. 10. 90. po Kr.), rojen v Vercealah, bil je znamenit govornik in nevaren vohón (delator); v Neronovi dobi je bil konzul in v Vespazjanovi namestnik Afrike. Kvintilijan (V, 13, 48) pravi, da je bil vir Ingenii secundi et elegantis.

⁸⁾ Julij Sekund, sodobnik in prijatelj Kvintilijanov, bil je kot govornik mnogo občudoyan posebno zaradi ukusnosti. V Tacitovem dialogu o govornikih posreduje med zastopniki zgovornosti v republikanski in cesarski dobi.

bilo. On bi bil kakor je pričel, k drugim vrlinam to pridejal, kar bi se znalo pogrešati, t. j. da bi v svojih govorih bolj odločno postopal in se češče za stvarino brugal nego za izraze. Sicer pa zavzema, da-si ga je prerano smrt pokosila, tudi tako imenitno mesto; taka je njegova zgovernost, tolika milina v razlaganju vsakojake tvarine, tako preprost, miren in krasen je njegov govor, takó navadno celó v okras porabljene besede, takó pomenljivi včasih drzni izrazi. Oni, ki bodo za menoj o govornikih pisali, bodo imeli obilo gradiva za vrle pohvale sedaj živečih zastopnikov govorništva. Saj se nahajajo dandanes izvrstni talenti, s katerimi se forum diči. Zakaj vže dovršeni branitelji tekmujejo se starimi, mladi pa marljivo one posnemajo hrepeneči po dovršenosti.

Preostajejo še oni, ki so o modroslovju pisali, v kateri stroki ima rimska literatura do današnjega dne prav malo vrlih zastopnikov. Zopet je M. Tulij, ki je bil, kakor povsodi, tako tudi v tem posnemovalce Platonov. Izvrstno pa in bolj odlično nego v govorih je Brut zadostil teži predmeta; saj se lahko prepričaš, da to, kar govori, tudi čuti. Zelo plodovit pisatelj je bil Kornelij Celz¹⁾ slednik Sekstijev²⁾, olikan in vrl. V spoznavanje tvarine je med Stoiki važen Plavt³⁾. Med Epikurovci je Kacij⁴⁾ sicer neznamen vendar precej prijeten pisatelj. O Seneki⁵⁾ sem nalašč molčal v vsej literaturi zgovernosti zaradi: po krivem o meni razglašenega mnenja, češ da ga obsojam in celo hudo sovražim. Ta sum me je pa doletel, ker sem si prizadeval njegovo neokusno in zbog razovrstnih napak zmedeno pisavo po precej strogih pravilih uravnati. Pa tedaj so skoraj le njega samega mladenči čitali. Jaz ne bi poskusil ga celo odpraviti, vendar ne morem dopustiti, da bi se boljšim pisateljem predpostavljali, katere je on neprenehoma napadal, ker si v svesti celo različne pisave ni mogel upati, da bi tem dopal, katerim so oni (pisatelji) dopadali. Vendar so ga bolj čislali nego posnemali in tako daleč od njega odpali, kolikor je on od starih zašel. Želeti bi bilo namreč, da bi temu možu jednaki postali ali mu se vsaj, kar je najbolj mogoče, približavali. Dopadal je le zaradi napak in vsak je na to ravnal te kolikor mogoče posnemati; potem pa so bahaje se, da ravno tako govoré, Seneki slabo ime pripravljali. Pa v drugim oziru ima mnoge in velike vrline, prijetno in obilno zmožnost, globoko učenost in obilno znanje stvari; v tem so ga vendar včasih oni prevarili, katerim je kaj preiskati naročil. Razlagal je tudi predmete skoraj vseh strok. Kajti kot njegovi proizvodi

¹⁾ Kornelij Celz je slavnoznaní polihistor za časa cesarjev Avgusta in Tiberija (Kvint. II, 15.)

²⁾ Sekstij: Oče in sin, sodobnika Cezarjeva in Avgustova, bila sta pristaša Pita-gorovih in menda tudi stojskih naukov. Starejši je ustanovil v Rimu stojsko šolo, v ka-terej mu je sledil sin kot vodja.

³⁾ Katerega Plavta da ima Kvintilijan v mislih, se ne da določiti.

⁴⁾ Marko Kacij, rodóm inzubrijski Galec, bil je epikurski modrec v Rimu za časa Cicerona in je spisal več znanstvenih razprav.

⁵⁾ Lucij Anéj Séneca (7. pr. Kr. do 65. po Kr.), sin retorja Seneke, rojen v hi-spanski Kordubi, prišel je precej mlad v Rim in se pečal posebno z modroslovjem in go-vorništvom. Ko je slovel kot izvrsten učenjak in vrl značaj, mu je izročila Agripina v vzgojo in pouk svojega sina Nerona, ki ga je dal kot cesar l. 65. umoriti. — Séneca je sestavil mnogo spisov v prozi in v verzih. V prozajskih spisih razpravlja različne pred-mete modroslovja, pa povsodi se drži najbolj stojskih načel. Njegovi spisi v vezanem zlogu so tragedije, katere je po grških proizvodih posnel.

se navajajo govori, pesni, pisma in pogovori. V filozofiji je bil premalo natančen, vendar izvrsten preganjalec pregreh. V njegovih spisih se nahajajo mnogi izvrstni reki, mnogi spisi so čitanja vredni zaradi naravstvenih nauk; a njegova pisava je spačena in tem bolj zapeljiva, ker je polna privabljivih napak. Želeti bi bilo, da bi bil svoje misli v bolj okusnem zlogu razlagal. Kajti ako ne bi bil starega zloga zaničeval, po spačenem ne hrepenel, se svoje izvornosti ne tako trdno držal, in ako ne bi bil prave moči mislij uničil z razdrobljenjem v malenkostne stavke; bil bi si soglasno priznanje pridobil bolj pri učenjakih nego pri lahkovernih dečkih. Pa tudi tako je vreden, da ga čitajo možje, ki so v strogem zlogu zadosti izurjeni, posebno zaradi tega, ker uri razsodnost na obe strani. Kajti mnoge stvari so, kakor sem rekel, v njegovih spisih pohvale, mnoge očudovanja vredne, vendar jih je treba previdno izbrati; žalibože, da ni tega sam storil. Kajti tak duh, ki je vse izvršil, kar je želel, bil bi vreden višjega smotra. (Dalje prih.)

„Vrabeec in konj“

(Praktična obravnava berila št. 39 v „Začetnici“.)

1. Vvod.

Imenujte mi domače živali! Krava, konj, vol, ovca itd. Zakaj pa redimo domače živali? — Nekatero nam pomagajo delati, druge pa nam dajejo živež in obleko. — Katere živali nam pomagajo pri delu? (Konj, vol, osel, krava.) Katere domače živali nam dajejo živež? (Vol, krava, tele, svinja, domača perutnina itd.) Katera pa je najlepša domača žival? (Konj.) Kaj ima konj na glavi? (Dve živi očesi in dve po koncu stoječi ušesi.) Kakšen je vrat? (Dolg in stisnen.) Kaj mu kinča vrat? (Lahko kodrasta griva.) Kakšno je truplo? (Zalito in lepo vzrasteno.) Kakšna je dlaka? (Kratka in gladka.) Kakšne so noge? (Visoke in tanke.) Kaj pa ima na vsaki nogi? (Kopito.) Kaj pa polagamo konjem? (Seno, otavo, deteljo, sečko, oves, itd.) Kako pa polagamo konjem oves ali drugo sočivje? (Z vodo se pomoči ter dene v jasli ali korito.) Zakaj nam je konj? (Za vožnjo in ježo.) Kedaj pa konji največ trpé? (Pomladi in v vročem poletju, ko je veliko poljskega dela.) Katere živalice pa nadlegujejo živino med vročim poletjem? (Mušice, muhe, obadi itd.) Zakaj pa sedajo te žuželke nad živali? (Zbadajo jih in jim srkajo kri.) Kako pa brani dober hlapec delajočo živino teh nadležnih mrčesov? (Živino obvesi z listnatimi vejami. (Katere živali pa rade love muhe, komarje itd.? (Lastovke in druge ptice.) — — — Ste-li že videli, kako mati domači perutnini polagajo? (Dá.) Kako pa? (Najprej perutnino kličejo, potem pa jim nasujajo žita ali sočivja.) Ali niste videli med perutnino tudi drugih gostov, kojih mati niso klicali? Katere pa ste zapazili največkrat? (Vrabeec.) Kje pa se sploh vrabci najraje zdržujejo? (Na strehi, pri skednjih, hlevih in parnah.) Kaj pa delajo v skednjih? (Ondi prebirajo slamo in pleve, ter iščejo zrnja.) Zakaj pa radi smukajo v hleve? (Tamkaj pobirajo zrnca, ki so padla iz slame ali iz jasel.) Kje nam delajo vrabci škodo? (Na polju pri raznem žitu.) S čim pa nam koristijo vrabci? (Da pozobljejo mnogo škodljivih in nadležnih žuželk.)

2. Učitelj berilo pripoveduje.

3. Učitelj povprašuje po zapopadku.

4. Eden boljših učencev to prepoveduje.

5. Učitelj berilo počasi prečita.

6. Učenci berejo berilo 3—4krat.

7. Učenci berejo, učitelj pojasnjuje in nadomestuje manj umljive besede, n. pr.: Kaj je vrabec? (Ptica.) Kaj je konj? (Domača žival.) Kaj se pravi „konjiček“? (Majhen konj.) Kaj se pravi „jašlice“? (Jasli, korito.) Kaj bi lahko povedali namesto „zrnja“? (Ovsa, erži, pšenico itd.) Kaj pomeni beseda „daš“? (Podariš, ponudiš, privoščiš.) Kaj se pravi „veš“? (Znaš, znano ti je, prepričan si.) Kaj se pravi „tudi dobro dé?“ (Meni se prilega, rad imam, dobro mi stori.) Kaj se pravi „Poberi“? (Vzemi, pobiraj.) Kaj se pravi „koliko želiš“? (Koliko ti je všeč, koliko hočeš, koliko se ti poljubi.) Kaj se pravi „kvara“? (Škode.) Kaj se pravi zobala“? (Jedla, jemala, vživala.) Kaj se pravi „prijazno“? (V miru, v zastopnosti, brez prepira.) Zakaj se reče, „kakor ljuba brata dva“? (Ker se ljuba brata med seboj zastopita in rada imata.) Kaj pa je „vroči kres“? Glejte! Vroči kres je med poletjem, ki imamo najdaljši dan. Prigovor pravi: „O kresi se dan obesi“ to se pravi, do kresa se dan vedno daljša, potem pa začne zopet krajšati se. Ponovi, kar sem vam povedal o kresu R!

Kaj so muhe in obadi? (Nadležne žuželke.) Kaj se pravi „zbadati“? (Pikati, nadlegovati.)

8. Nauk se razvije.

O katerih živalih se tukaj bere? (O konju in vrabcu.) Kaj bi rekli od njunih velikosti? (Vrabec je majhna, a konj velika žival.) Kaj mislite, v katerem letnem času je bil vrabec konja prosil? (V hudi zimi, ko vrabec ni imel dovolj živeža.) Se-li je konj lačnega vrabca vsmilil? Koliko živeža mu je dal? (Kolikor je vrabec hotel vzeti.) Je-li to konju potem manjkalo, kar je bil vrabec pozobal? (Ne.) Je-li vrabec pozabil, da mu je konj v sili pomagal? (Ne.) Kako pa je vrabec dobroto povrnil? (Da mu je ob času vročine žuželke odganjal in moril.)

Vidite! Vrabec je trpel glad in konj je revežu pomagal ter mu pustil zobati iz jasel. Konj je imel z vrabcem vsmiljenje in mu je v potrebi pomagal. Po letu pa je vrabec lovil nadležne mrčese, da konj ni trpel nadloge; vrabec je bil tedaj konju hvaležen.

Glejte! V tem berilu je tudi za človeka lep nauk. Tudi ljudje bi se morali med seboj ljubiti, in drug drugemu radi pomagati. Premožni bi naj pomagali revnim in sirotam v sili in težavi. Reveži pa imajo biti svojim dobrotnikom vselej hvaležni ter za njih prositi in moliti Boga, od katerega imamo vse dobro. Kaj bi se morali učiti iz tega berila? B! C!

9. Branje se ponavlja.

10. Berilo se memorira in recituje.

11. Naloge.

a) Napišite to berilo na pamet!

b) Poiščite iz tega berila vse samostavnike!

c) Prepišite berilo, ter zaznamujte s številkami, koliko zbgov da imajo.

Pedagogiški razgled. Šolstvo na Štajerskem.

I.

Po uradnem izveštju za šolsko leto 1887/88 ima Štajerska — ušteveši šole vadnice pri izobraževaliških za učitelje oziroma učiteljice — skupaj 790 javnih ljudskih šol, ki se razvrstijo na 298 jednorazrednic (195 s celodnevno, 102 s poldnevno poukom — na 1 ni nič pouka), 200 dvorazredn. (178 s c. dn., 8 s poldn. in 14 deloma s celodn. — deloma s poldn. poukom), 141 trirazredn. (129 s c. dn., 1 s p. dn. in 11 del. s c. — in deloma s p. dn. poukom), 85 štirirazr. (83 s celodn. in 2 del. s c., del. s p. dn. poukom), 60 petrazr. in 6 šestrazr. Na 546 šolah je učni jezik nemški, na 176 slovenski in na 68 slovensko-nemški. — 23 šol ima ravno toliko podružnic, katere pa se uštevajo maternim šolam kot razredi. Od 4 šol se je ekskurendno poučevalo. Skupaj bilo je 718 mešanih, 46 deških in 30 dekliskih šol.

Meščanskih šol je skupaj 6 in sicer 1 jednorazredn. za dečke, 1 jednorazredn. za deklice, 1 trirazredn. za dečke in 3 trirazrednice za deklice. (Razun teh je še 7 dež. mešč. šol za dečke z zasebnim značajem). Nove mešč. šole so se ustanovile in sicer 1 za deklice v Ljubnem in 1 za dečke v Wielandgasse v Gradcu. Otvorili sta se z 1 razredom ter se polagoma razširite. Ovih 790 ljudskih šol imelo je s podružnicami vred 1799 razredov; v tem število pa je všteto tudi 61 vspešnic, ki so bile potrebne radi prenapolnjenja ali pa, ker se je izvršila ločitev spolov.

Nove ljudske šole so nastale: 1 štirirazredna dekl. šola v Feldbachu; 1 trirazrednica v Brun-u, poprej zasebna šola; 1 jednorazrednica v Gornji Rečici v Laškem okraju, preje podružnica; 1 jednorazrednica v Marija Reki (okr. Vranksko). Ekskurendna postaja v Hinter-Radmer-u se je razširila v podružnico. Nasprotno pa se je 2razredna ljudska šola v Gersdorf-u (okr. Gleisdorf) ker se je njena potreba od večine všolanega prebivalstva zaničkavala, z ministerskim dovoljenjem razpustila. Enorazrednice pri sv. Joštu (okr. Celje); Marija Reka (okr. Vranksko) in Št. Vid (okr. Slovenjgradec) radi pomanjkanja potrebnih šolskih hramov še niso organizovane; sedaj oskrbujejo pouk duhovniki. Razun novo ustanovljenih šol skupaj z 12 razredi, se je 29 šol za 1 razred razširilo, oziroma posamezni vspešnici — in sicer 5 — so se spremenili v razrede in dovolilo se je 6 novih paralelk.

Kar zadeva stanje šolskih poslopij in šolske priprave je bilo: 218 poslopij v prav dobrem, 293 v dobrem, 201 v povoljnem in 78 v nepovoljnem stanu. Skupaj 790. Priprava bila je v hygieničnem obziru na: 144 šolah prav dobra, 280 dobra, 321 povoljna in na 75 nepovoljna. — Nova šolska poslopja so se postavila: V Kumitz-u. Skomru. Pruggeru-u, Št. Martinu na Salici, Št. Antonu pri Sevnici, Lehnu, Gornji Št. Kungoti, Oberzeiring-u, Zavrču, Št. Florjanu pri Rogatecu, v Rogatecu, Št. Janžu na Peči, Št. Ilu in Št. Janžu blizu Dravberga. Razun tega se je 32 poslopij rekonstruiralo ali po dozidanju razširilo. Največ šolskih poslopij, ki so ali nedostatni ali v slabem stanu, je v okrajih: Celje (okolica), Konjice, Kozje, Ljubno, Hartberg, Marenberg, Laško in Slovenjgradec.

Zasebnih ljudskih šol je bilo 49 (23 s pravico javnosti) in sicer 45 (21) nemških, 2 (1) slovenski in 2 (1) slov.-nemški.

Hrvaško. V prvi vrsti zanimajo pač učitelja strokovni (šolski) listi, ker se iz njih najbolje vidi, za kakšnimi cilji hrli učiteljstvo, v koliki meri se ono trudi pospešiti svojo naobrazbo, zboljšati metodo itd. Šolski listi so — rekel bi verno zrelo učiteljskega mišljenja — delovanja in nehanja. Oziroma se zató danes na učiteljsko delovanje naše braće — Hrvatov. — V Zagrebu izhajata dva šolska lista: „Napredak“ in „Hrvatski učitelj“. Najboljše, gotovo i najrazširjenější list od teh je izvestno „Napredak“, pristen organ ljudskega uči-

teljstva, zajedno glasilo „Hrvatskoga pedagogijsko-književnoga zbora“ in „Saveza“ hrvat. učiteljskih družtava“. Kdor je imel priliko čitati napominan list, pritrdil mi bode, da nikakor ne pretiram, če rečem, da je „Napredak“ izboren list, kakoršnih morda nemajo ini narodi. Z letom 1889. nastopil je svoj 30. tečaj; ureduje ga g. Lj. Modec. Na mesec izhaja 3krat in stane s priloga 5 gld. na leto. Od leta 1883. izhaja „Književna smotra“ kot priloga „Napredku“; izide vsak mesec enkrat in stane sama za se 1 gld.; urejuje jo sodelovanjem več šolskih strokovnjakov g. Ivan Filipović. Izvrsten list prinaša obširne in korenite ocene pedagogijskih knjig in spisov, a se ozira tudi na drugo hrvaško kakor sploh slovansko književnost. V predalu „Književne novosti“ pa našteva vse važnejše pojave raznih slovstev. Od letos naprej prinašal bode „Napredak“ še drugo prilogo, namreč: „Risar v pučkoj školi“ pod uredništvom g. Gjuro Kuten-a, učitelja višje dekliske šole v Zagrebu. Ker je bilo risanje v hrvaških šolah precej zanemarjen predmet, sklenil je „Sbor“, ki izdaja vse tri liste, v svoji seji dné 27. aprila l. 1887. izdavatí tak mesečni list za risanje; naprosil je tudi vlado, da bi podpirala omenjeno nakano. Vlada je uvažala prošnjo „Sbora“ in uvidela potrebo takega lista; zato je z naredbo od 22. dec. l. 1888. br. 13203 obljubila za l. 1889. subvencijo od 360 gld. To je lep napredek za hrvaško šolstvo, kateremu se od srca radujemo.

Srednje šolskim učiteljem služi kot glasilo „Hrvatski učitelj“, časopis za srednje i pučke šole, ki je nastopil svoj 13. tečaj in stane 3 gld.; urejuje ga g. Ivan Gjuranec. List donša bolj učene članke, tičočé sa srednjih šol.

Dalmatinskim učiteljem je pa namenjena „Zora“, s posebnim pravopisom tiskan list, katerega urejuje g. V. Danilo, v V. tečaju.

Za mladino izhajala sta v l. 1889. dva lista: „Smilje“ in „Bršljan“. „Smilje“ stane na leto le 60 kr. „Bršljan“ je izhajal vže pred nekaj leti, a je bil vstavljen. Letos ga je jela izdajati zagrebška knjigarna Mučnjak - Senfleben, urednik mu je pa g. Ljudevit Tomšić; cena 2 gld. Ali bi ne bil jeden list za mladino dovolj? Ako vže „Smilje“ pri dobro odbrani tvarini in toli nizki ceni ni razširjeno, kakor bi bilo želeti, kako se bodeta li dva lista vko-reninila v hrvaških šolah.

Tekom tega meseca izišli ste tudi knjigi „Sbora“: 1. Emil ili ob uzgoju. Napisal J. J. Rousseau, prevel g. Ivan Širola; drugi del, 324 str., cena 1.50 gld. — 2. Sielo za zabavu i pouku. Za dekleta zložil g. Janko Tomić; mala 8°, 217 str., cena 50 kr. O teh knjigah prihodnjič več.

Dné 7. febr. t. l. ima „Hrvatski pedagogijsko-književni sbor“ svojo 17. redno glavno skupščino v Zagrebu. Po rešenju običajnih toček enakih zborovanj sledí pogovor o razpravi g. Julija Kempf-a: „Učiteljev rad in njegova zadovoljnost“, ki je tiskana v „Napredku“ br. 2. in 3. Na temelju ove razprave vodila se bode debata.

F. Slovanović.

Ogersko. Naši sosedje onkraj Mure so leta 1887 imeli v 12.699 občinah 16.538 narodnih učilnic. Država vzdržavala jih je 783, občine 1880, posamezne konfesije 16.673, društva 31, a zasebniki 171 šol. Čez 300 občin še nima šole. Za šolo godnih otrok je 2.377.558, od teh jih je obiskovalo samo 1.929.377. Od 1000 otrok nemških obiskuje šolo 907, slovenskih (slovaških) 850, madjarskih 842, hrvatskih 838, srbskih 802, rusinskih 675, rumunskih 622. Učitelj je bilo 24.148, zdatno množé se učiteljice. Plača učiteljem je v Budapešti 1097 gld., po večjih mestih nekaj čez 600 gld., potem pada celó do 222 gld. A naklad na ljudsko šolstvo je 14.866.120 gld. Učiteljšč bilo je 71, in sicer 25 državnih in 46 veroizpovedanjskih. Srednje šole obiskovalo je 39,333 učencev, med njimi se je za Šlovake priznalo vendar-le še 1659 mladeničev.

V zadevi „zaveze slovenskih učiteljskih društev“^(*)

Pristop k „zavezi“ so nadalje javili:

a) „Učiteljsko društvo za mariborsko okolico“ in

b) „Učit. društvo za ormoški okraj“ — oboje društev vsled jednoglasnega sklepa z dné 10. t. m.

Poročilo

o pošiljativah za „Prvo slovensko stalno učilsko razstavo“
Pedagogiškega društva v Krškem.

(Dalje.)

Ocene.

Anatomične stenske table. 4 tabele v barvotisku. Risal Jos. Klika. Založil Karol Jansky v Taboru na Českem. Cena 3 gld. 20 kr., na platnu 5 gld. 60 kr., lakovane 7 gld.

Kot dopolnilo živalskih slik je izdal g. Jansky tudi zgoraj navedene tabele za prvi pouk o človeškem telesu. Potrebo takih slik je lahko uvideti, a do zdaj ni bilo najti tako natančno in živobarvno izvedenih, kakor so te. Na štirih po 64:90cm velikih tabelah nahajamo 21 večjih in manjših podob, predstavljajočih najglavnejše in najimenuitnejše dele človeškega telesa. Velikost in barvotisek je tak, da je mogoče vsem otrokom razločevati posamne dele in tako slediti učiteljevim besedam z živim zanimanjem. Ker obsegajo tudi naša berila dokaj sestavkov o človeškem telesu in ker je ta nauk predpisan našim šolam, brez poocitovanja pa se uprav ta predmet ne more poučevati, zato naj nujneje priporočamo te estetično izdelane slike. G.

Frider. Irrgang, založnik v Brnu, razstavil je: **Mali prirodopis s podobami** za narodne ali ljudske šole in za prvi pouk na višjih dekliških šolah. Spisal prof. dr. Evgen Netoliczka. Poslovenil Ivan Lapajne. Brno, 1875. Cena?

Knjigo priporočamo vsem slovenskem učiteljem v obilo naročevanje. Dobi se tudi vezana v krasnih platnicah. G.

Kemijska sestava najvažnejših hranil. Načrtal Jos. Klika. Založil Karol Jansky v Taboru na Českem. Stenska tabla (69—95cm). Cena 80 kr.; na platnu in lakovano 1 gld. 80 kr.

„Mens sana in corpore sano“. Telesno zdravje je zavisno od zdrave krvi. To pa dobivamo od zdravih in krepkih živil. Zato je treba vedeti, katero in kake snovi ima to ali ono živilo. O tem se nahaja že v šolskih berilih dosti tvarine. A najlažje si vtisnejo otroci v spomin, kar se jim nazorno predoči. Temu namenu ugaja zgornje učilo, katero nam s 7 različnimi barvami naznačuje sestavine nastopnih hranil: mesa, ribe, jajca, mleka, sira, fižola, riža, moke, kruha, krompirja, kapusa in piva. Vse delo je lepo razvrščeno, okusno in živo naslikano. Priporočamo je višjim razredom ljudskih in meščanskih šol, nadaljevalnim šolam, za domačo rabo, pa tudi uradom. G.

Kodymovih desetero pravil o zdravilu. Stenska tabla (69—92cm). Načrtal Jos. Klika. Založil Karol Jansky v Taboru na Českem. Cena 60 kr.; na platnu in lakovano 1 gld. 60 kr.

Ta slika ima dvojni namen, podati mladini najvažnejše nauke o zdravju v kratkih, jedrnih stavkih in proslaviti dr. Filipa Stanislava Kodyma, tega preporoditelja prirodoznanske vede česke in pravega narodnega učitelja († l. 1884. v Pragi). Zato navaja v sredini 10 pravil o zdravju, spodaj ima podobo Kodymovo, ob straneh pa spise njegove.

*) Opozarjamo č. bralce na današnji dopis „Od beneške meje“.

Takih pravil imamo že tudi v nemškem jeziku po šolah, želeli bi jih torej tudi v slovenščini. Zgoraj navedena so v češčini, katera bodo torej ondotnim šolam prav dobro služila. G.

Matica Slovenska v Ljubljani nam je poslala vse po njej izdane šolske in nekaj drugih knjig:

1. **Vojvodstvo Kranjsko** v zemljepisnem, statističnem in zgodovinskem spregledu. Po J. Erbenu. 1886.

2. **Vojvodstvo Koroško** v zemljepisnem, statističnem in zgodovinskem spregledu. Po J. Erbenu. 1866.

3. **Fellöcker-Fr. Erjavec: Rudninoslovje ali mineralogija** za nižje gimnazije in realke. 1867.

4. **Schödlerjeva Knjiga prirode. I. snopič. Iv. Tušek: Fizika.** 1869.

5. **II. snopič. V. Ogrinec: Astronomija. Fr. Erjavec: Kemija.** 1870.

6. **III. snopič. J. Zajec: Mineralogija in geognozija.** 1871.

7. **IV. snopič. Iv. Tušek: Botanika. Fr. Erjavec: Zoologija.** 1875.

8. **Dr. Al. Pokorny-Iv. Tušek: Prirodopis rastlinstva s podobami.**

Za spodnje razrede srednjih šol. 2. izdanje s 350 pod. 1872.

9. **Jan. Jesenko: Prirodopisni zemljepis.** 1874.

10. **Janko Krsnik: Zgodovina avstrijsko - ogrske monarhije. Drugi natis.** 1877.

11. **Dr. Al. Pokorny-Fr. Erjavec: Prirodopis živalstva s podobami.**

Za spodnje razrede srednjih šol. 3. izdanje s 522 pod. 1881.

12. **Dr. J. N. Woldřik-Fr. Erjavec: Somatologija ali nauk o človeškem telesu učiteljskem in višjim učilnicam. S 140 slikami.** 1881.

13. **L. Lavtar: Geometrija za učiteljsča.** 1881. (Dalje prih.)

Dopisi.

Od beneške meje, 10. jan. [Izv. dop.] (Vdruženo slovensko učiteljstvo.) Slava zavédnemu učiteljstvu v zeleni Štajerskej! slava mu, kajti vresničilo je celokupnemu slovenskemu učiteljstvu najsrčneješe želje, katere je učiteljstvo izražalo že več let v našem časnikarstvu, v zasebnih in javnih shodih in ki so se nam začele dozdevati le tužna — pia desideria. Slava vrlim štajerskim učiteljem, ki so združili vseslovensko učiteljstvo pod jedno zastavo, da bode združeno in môčno imponovalo vsem mnogoštevilnim, očitnim in prikritim, sovražnikom sedanjega učiteljstva in šole. Slava jim, kajti le takó bo moglo vseslovensko učiteljstvo združeno, kar največ môžno, delovati v korist mile naše slovenske domovine!

I po takim združenju hrepenelo je vse učiteljstvo širom slovenske domovine; to smo čestokrat slišali na svoja ušesa in čitali v časnikih naših.

Za le-tó velepomembno idejo vneto je bilo pred par leti zlasti naše učiteljstvo na Primorskem. Odposlanci naših učit. društev sklenili so, da tudi izvédejo prekrasno idejo združitve. Toda pri nas so učiteljstvu kaj neugodne razmere, fizične, podnebne in tudi — gmotne, da so delujoči učitelji preoddaljeni jeden od drugega ter navezani le na dopisovalno sporazumevanje, kar je pa zamudno in neprijetno. Vendar se je začelo resno misliti na združitve. Toda videli smo, da se ravno Kranjsko učiteljstvo ni mnogo brigalo za tako gibanje, da-si bi bila na Kranjskem v to najpripravnejša tla. Nobeden šolski okraj na Kranjskem ni imel svojega učit. društva, medtem ko smo jih imeli na Primorskem in Štajerskem povsod, kjer je le mogoče bilo misliti na združitve. Koga naj bi tolika mlačnost ne oplašila, zlasti pa mlačnost v Slovenije jezgru? — Medtem pa smo z velikim veseljem slišali, da je tudi na Štajerskem zavladal jednak duh in težnje po — združitvi.

Da pa vrli štaj. učitelji tudi častno završè započeto delo, o tem ni dvomil nihče več, ko smo seznali imena začasnega odbora „zaveze slov. učit. društev“. Združenje napredovalo je s hitrimi koraki, ideja ta in oduševljenje za njo razširilo se je po vsej slovenski domovini, dà celó na Kranjskem, kjer so se za „zavezo“ osnovala nekatera okrajna učit. društva. (Kje so pa ostali okraji? Zdramite se!)

Z nekako boječo radovednostjo pričakovali smo potrjenja in tudi osnovo in vsebino pravil toliko zaželjene „zaveze“. Ko pa leže zdaj pred nami potrjena, izvrstno sestavljena pravila, ne moremo si kaj, da ne zakličemo vrlim osnovalcem: Slava Vam, plemeniti rodoljubi, na uzornem delu! Pošteno ste se trudili in pri delu niste bili sebični, kajti prevzeli ste veliko nálogo, katero bi bili morali izvesti vendar v jezgru Slovenije, a pri vsem tem ste se z „zavezo“ častno domislili Slovenije naravnega središča — našo belo Ljubljano. Bali smo se, da tega ne pogodite po naši želji, no zdaj: Slava Vam!

Pravila so torej potrjena in o Veliki noči bode prvo zborovanje delegatov vseh v „zavezi“ stoječih učit. društev. Prav je, da se je zborovanje odložilo do Velike noči in to iz mnogih vzrokov, katerih tu nočemo navajati. To zborovanje bode imelo gotovo mnogo posla, takó da v par dnevih komaj dovrše svoje delo, — vsaj nam se dozdeva takó. O mnogočem govorili bodemo pri zborovanju samem, za danes le nekaj toček, o katerih naj se začasni odbor blagoizvoli posvetovati in ukreniti, kar se mu bode zdelo najumestnejše.

Najpoprej moramo omeniti, da nam tudi sicer izvrstno osnovana pravila v nečem ne ugajajo; treba bode premembe. Ne ugaja nam namreč člen 24. o „glavnem zborovanju“, ki naj popolnoma odpade, a na to mesto naj pride le „zborovanje delegacije“. Zakaj? — Vsakemu bode jasno, da bode le pri zborovanju delegacij zastopano učiteljstvo vseh v „zavezi“ stoječih društev in okrajev. K glavnemu zborovanju bi pa prihajalo učiteljstvo le iz bližine zborujočega kraja; a to učiteljstvo bi prav lahko vničilo vse sklepe — odposlancev in zastopnikov vsega slov. učiteljstva. Dosti bi še mogel reči, toda zadosti! — Táko glavno zborovanje bi pa lahko nadomestili popolnoma z zborovanjem delegacije, če sedmo točko 7. člena takó premenimo, da bode imel vsak član „zaveze“ pravico svetovanja, debatovanja itd., a da imajo pravico glasovanja le delegati v „zavezi“ stoječih učit. društev. Dober svèt nam bodi prijeten tudi od navádnega člana. — S tem bi si delo silno skrajšali, saj sklicavati in voditi glavna zborovanja ni lahka stvar. Delegacija pa bodi „zaveze“ najvišja uprava, saj bodo delegati gotovo vedno najboljši (vsaj nadejamo se!) del, evet slov. učiteljstva, ki bodo gotovo bolj vedeli, kaj jim je storiti, kakor pa sovdeleženci glavnih zborovanj, na katere bodo prav lahko vplivale tudi razne okolnosti in — avtoritete. Dosti!

Kar nas je pa v pravilih kaj prijetno iznenadilo je to, da namerava „zaveza“ imeti svoj in to le jeden sam list. Razcepljenost v tem pogledu boleti mora vsakega zavednega učitelja. Jeden sam list in to boli učiteljski, kakor pedagoški*), popolnoma nam zadostuje. To se umé, da mora biti list na zdravi podlagi napredujočega duhá, — sicer bo kmalu velika nezadovoljna stranka, ki si osnuje nov list. Če smo hoteli mi Primorci poučiti se o kranjskem šolstvu in učiteljstvu, čitati smo morali in še moramo „Tovariša“, medtem ko v „Popotniku“ izvemo bolj štajerske razmere. Čemú ta pokrajinski separatizem? Ej bratje: Slovenci smo! No „zaveza“ je to razumela, središče njeno je Ljubljana in imeti hoče tudi le jeden list. Takó je prav! zdaj bode jeden sam list zadoščeval vsemu slovenskemu učiteljstvu; od zdaj naprej bode tak list krepil jednotno mišljenje in bode učiteljstva slov. ponos, kajti učiteljstvo je kaj mnogoštevilno in list bode lahko za majhno ceno obsiren in izboren.

*) V tem se s čast. gosp. dopisnikom ne moremo zlagati. Morda o tem še povemo svoje mnenje. Uredn.

Vseslovensko učit. bode okoli njega, podpiralo ga bode gmotno in duševno*). Poleg tega pa nam bode Popotnikov Boril slikal šolske in učiteljske razmere na Hrvatskem, kdo drugi srbske, tretji češke, četrti ruske itd., kajti znanje drugih slov. jezikov razširilo se je nekaj tudi že med nami. Dosti! o priliki več o tem važnem poslu.

„Zaveze“ prva skrb pa bodi, da bode v tesnej zvezi z zvezo českih in poljskih učit. društev, kajti v zvezi ž njimi boriti se ji bode za dvomesečne velike počitnice, za krajšo služ. dobo, za boljšo ureditev in izboljšanje penzije, zlasti za učiteljske vdove in sirote, itd. itd., skratka: kedar koli bi imeli odposlati kako peticijo ali resolucijo do ministerstva ali na državni zbor, vselej naj bi se „zaveza“ združila z omenjenimi društvi. Le takó bi vtegnili kaj doseči! le takó bodo naši koraki imponovali prijateljem in neprijateljem našim.

Konečno pa izražam srčno željo svojo: naj bi se kmalu osnovala okrajna učiteljska društva in naj bi vsa pristopila k zavezi ter že k prvemu zborovanju odposlala delegate. In ti tužni Korotan, se-li ne zganeš in vzbudiš? Toda o Korotan-u izpregovorim pozneje kedaj. — Zborovanje delegacije naj bi bilo v torek po Vel. noči, no vsi delegati naj bi že prejšnji večer bili zbrani v Ljubljani, da se spoznamo v lice in . . . . . kaj še, to naznanim o priliki.

Predno pa končam današnji dopis, polagam naj slov. učiteljstvu še nekaj prav gorko na srce. Tovariši! časi so resni; bodimo previdni, no tudi odločno zavedni! Časnikov v domovini naši že kar mrgoli, — no koliko je našemu stanu prijaznih iz — ljubezni do nas? Kake ideje in katere polit. stranke kak list zastopa, to nam bodi pred očmi. Pozván pa list, ki stoji nad vsemi polit. strankami v domovini naši. Ta list je „Slov. Svet“; podpirajmo ga in tudi on se bode boril — za nas. Več izpregovorim v — Ljubljani! Na shledanou!

Rožinský.

Ptujska okolica. Ptujsko učiteljsko društvo imelo je 17. t. m. svoje glavno zborovanje; vdeležilo se ga je 15! udov. Res mlačni ste postali gospodje kolegi do društva. Vedno menj vas prihaja k društvenim sejам, bog si ga vedi iz katerega vzroka. Ako so vam preveč enolične, krivi ste si sami, zakaj pa se ne oglasite h kakemu temeljitemu predavanju! Več oči več vidi in več ljudi več vè. Kaj, ko bi se poprijel vsaki katere stroke, ter nam enkrat tá, drugod drugi kaj zanimivega povedal! Daj Bog, da bo letos bolje!

G. predsednik predstavi zbranim novega uda, g. Miroslava Šijanc-a od sv. Vrbanu, katerega navzoči pozdravijo.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in z nekaterimi dostavki odobri. Na to prečita se dopis g. Vetter-ja, kateri javi, da mu ta dan ni možno o sadjereji prednašati. Sedaj pozdravi g. predsednik g. Kavkler-ja, kot novoimenovanega nadučitelja okoliške šole, proseč ga, naj bo tudi zanaprej društvu tako dobrohoten ter mu prepusti eno šolskih izeb, za društvena zborovanja.

Iz tajnikovega poročila povzememo sledeče:

Društvo imelo je v preteklem letu 46 udov in sicer 37 rednih, 4 izvanredni in 5 častnih. Zborovalo je šestkrat in sicer enkrat o priliki majnikovega izleta v Vurbergu, drugekrati pa v okoliški šoli v Ptujju. Predavali so pri teh sejah sledeči gospodje: 1. G. Zopf o konstrukciji prof. Lavtar-jevega računila in ponavljavno obravnavanje petin. 2. G. Dr. Kleinsasser o akutno-nalezljivih boleznih. 3. J. G. prof. Lavtar o počitovanju pri računstvu z ozirom na njegov računski stroj. 4. G. Kavkler o prenarredbi slovensko-nemških knjig. 5. G. Strelec razne metodične opazke.

Kot važen sklep je omeniti, da je pristopilo društvo 9. svečana minolega leta enoglasno k „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“. Med letom izgubilo je društvo tri redne ude: g. Brinar-ja, g. Porekar-ja in g. Glinšek-a. Prva dva

*) Dal Bog, da se to v resnici tudi izpolni.

sta se preselila v druge okraje, g. Glinšek pa je umrl. Pridobilo je tudi tri nove ude: gč. Danko, gč. Michelitsch in g. Wesiag-a. K temu je ostal še g. Porekar zunanji ud.

Poročilo g. blagajnika bilo je še vedoma povoljno; če prav so gg. društveniki letnino slabše plačevali, kot lani, ostalo je še vendar nekaj malega v blagajnici.

Knjižničar (g. Strelec) uredil je in deloma broširal celo knjižnico, tako da se začne knjige sedaj zopet izposojevati. Društvena knjižnica šteje sedaj 192 del v 228 zvezkih.

G. Žiher kot zastopnik učiteljstva poročil je na to o svojem delovanju v okrajnem šolskem svetu v preteklem letu. Pri šolskih zamudah priporočal je učiteljem, naj se zapiše v rubriko, je-li bila stranka vže opominjana ali ne, da se ne bo brez opomina kaznovalo ter naj se vestno poizveduje po vzroku izostojanja, da se učiteljeva in rubrika krajnega šolskega sveta ujemata in si ne nasprotujeta. Slednjic priporočal je složnost in kolegijalnost, ker ako se učitelji ne bodo med sabo podpirali, zadobijo sovražniki šole, kateri se vedno množe, še večjo moč čez nas.

Temu sledila je volitev novega odbora. Izvolili so se v odbor sledeči gospodje: Iyan Kavkler za predsednika, Fran Žiher za namestnika; Miroslav Šijanec in gč. Minka Danko za tajnika, Fran Zopf za blagajnika, Dragotin Zupančič za knjižničarja, Serajnik Dom. Vidovič Anton in Možina Janez pa za odbornike; za pregledovalce računov pa: g. Weinhard Božidar in gč. Minka Michelitsch.

G. Žiher želi novemu predsedniku mnogo vspaha ter mu odda predsedništvo. G. Kavklar zahvali se učiteljstvu za podeljeno mu čast z zagotovitom, da hoče delovati v prid društva, da ostane taisto tudi zanaprej na dobrem glasu ter se zahvali bivšemu predsedniku za požrtvovalno večletno delovanje kot predsednik. Prisotni temu s krepkim „živijo“ pritrdijo.

Ker je še več knjig na posojilu, g. Zupančič nasvetuje, naj pregledajo g. tovariši doma, da se tudi taiste vpišejo.

G. Žiher predlaga, naj pobere g. blagajnik od prisotnih doneske za „Zavezo slovenskih učiteljskih društev“, da se odboru za tekoče leto odpošlje. Sklene se še tudi pri prihodnjem zborovanju pobirati od danes odsotnih.

G. Strelec predlaga, naj se izvolijo delegati za prvo glavno skupštino „Zaveze“, katera je v velikonočnih počitnicah v Ljubljani. Na to izvolijo se delegatom naslednji: g. Kavkler, g. Serajnik, g. Grebenec in g. Strelec.

H koncu omeni še g. Kavkler, da bo od prihodnje seje naprej pri vsakem zborovanju tolmačil naša berila in v njih manj razumljive besede ter da prične pri prihodnjem zborovanju 7. svečana z „Tretjim berilom“; potem pride na vrsto „Drugo berilo“, „Začetnica“, „Četrto berilo“ in slednjič „Končnik-ova Slovnic“, ter vabi prisotne, naj se zanaprej v večem številu zborovanj udeležijo, na kar sklene zborovanje. J. St.

Slivnica pri Mariboru. Dne 10. januarija 1889 je imelo „Učiteljsko društvo za mariborsko okolico“ svoje glavno zborovanje v Mariboru. Predsednik g. Pirkmaier otvori ob 1/2 11. uri, ko se je zbralo dovoljno število udov, zborovanje s presrčnim pozdravom. Z veseljem sta se tudi sprejela nova uda gg. Lichtenwallner in Krajnc iz Ruš.

Po prečitaniu in odobrenju zapisnikov junijeve in decembrove seje naznani prvosednik dopise.

a) Okrožnico odbora štaj. učit. zaveze gledé cesar Fran Josip-ove ustanove, koje obresti se naj porabijo v podporo potrebnih učiteljev, oziroma njih vdov in sirot. Zbor po predlogu g. Nerat-a enoglasno sklene za ovo ustanovo podariti 10 gld. iz društvene blagajnice.

b) Bivši učitelj iz Runč, g. Stolzer prosi za podporo, ker je vsled požara m. l. se ponesrečil. — Po nasvetu g. Majcen-a se je nabralo od navzočih g. društvenikov 3 glđ. 55 kr., katero svoto ima odbor doposlati g. učitelju Eber-lu v Veliki nedelji, da je blagovoljno določenemu namenu izroči.

c) Pravila „zaveze slov. uč. dr.“ se niso več prečitala, ker jih že vsak ud iz „Popotnik-a“ pozna, temveč je predsednik predlagal, skleniti, mar pristopi naše društvo k zavezi ali ne. Po daljni debati, katere so se vdeležili gg. Pirkmaier, Pestevšek, Nerat, Majcen in Rošker se je po predlogu g. Pestevškeka jednoglasno sklenilo, da društvo nemudoma pristopi k zavezi.

Nadaljna točka dnevnega reda je poročilo o društvenem delovanju. Društvo je imelo m. l. 4 redne seje in sicer prvi dve v Mariboru, 3. v Framu, kamor se je priredil izlet, 4. v Lembahu, kjer je obhajalo društvo 40-letnico vladanja Nj. Veličanstva presv. cesarja.

Iz blagajnikovega poročila zvemo, da je imelo društvo dohodkov 46 glđ. 90 kr., stroškov 30 glđ. 87 kr., tedaj ostanek 16 glđ. 3 kr.

O izidu volitve novega odbora poročal je „Popotnik“ vže v svoji 1. l. številki.

Če pogledamo na delovanje društva v minulem letu, smemo reči, da je bilo živahno in plodonosno. Daj Bog istotako tudi v tekočem društvenem letu.

F. K.

Ljubljana. (Družba sv. Cirila in Metoda) Društveno vodstvo je imelo dne 19. decembra pr. l. svojo XXIII. sejo. Navzočni: Tomo Zupan (prvo-mestnik), dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, Mat. Močnik, Ivan Murnik, Luka Svetec (podpredsednik), dr. J. Vošnjak (blagajnik), Andrej Zamajec, Anton Žlogar (zapisnikar). — Rešene so bile in odobrene po nasvetih tajnikovih tekoče zadeve. Blagajnik je poročal o denarnih prispevkih in troških. — Več prošenj za podporo je bilo vslišanih. Kot II. zvezek „Knjižn. dr. sv. Cirila in Metoda“ se natisne: „Rudolf Habsburški praded naše cesarske rodovine“ spisal v jednaki zanimivosti in v istem patrijotiškem duhu, kakor spomenico o 40-letnici, profesor Fran Hubad. Natis se bo vsled vodstvenega sklepa oddal slovenski tukajšnji tiskarni, ki doslej še ni imela opraviti z družbenimi knjigami zato, da vsaka naših tiskaren zapovrstjo dobi od družbe sv. Cirila in Metoda svoje delo.

„Sl. N.“

Kranjsko, sredi januarija 1889. l. — V cenjenem svojem listu ste v slednjem številki omenjali novih okrajnih šolskih nadzornikov za Kranjsko. Od-krito rečemo, da so nam le-ta imena večinoma po vseči ter da si za bodočih šest let obetamo dobrenega vspaha na polju narodne vzgoje v pokrajinah slovenske Kranjske. — Osobito pa nas veseli to, da je ekse. Gautsch pri imeno-vanju Kranjskih šolskih nadzornikov se osobito oziral na ljudske učitelje, kajti večina novih nadzornikov vzeta je izmež osnovnega učiteljstva Kranjskega. In to je prav! — Vže parkrat smo povdarjali na tem mestu, da mora biti okrajni nadzornik povsem znan z vstrojem našega šolstva, a to ne samo po teoriji, marveč i dejansko! In kedo more to več in bolje biti, nego priden in napreden ljudski učitelj? Mi trdno upamo, da bodejo še napočili pri nas časi — in niso več daleč — ko bodo ljudsko šolo nadzirali le ljudski učitelji. „Šola — narodu, učitelji — učiteljem!“

O velikej noči tedaj bode v Ljubljani „prvo zborovanje zaveze slovenskih učiteljskih društev!“ — To bode učiteljstvu slovenskemu pomembepoln dan! — Trdno pa se tudi nadejamo, da bodo gg. tovariši naši v Slovenije metropoli popolnoma vvaževali imenitnost tega sestanka ter vsestransko skrbeli za to, da se „zavezno zborovanje“ tudi vnajuo dostojno vrši, takó, da bode na čast. slavo in ponós vsemu stanu našemu!

Brúno.

Iz Ljubljane, 17. januarja. Učiteljska konferencija Ljubljanske okolice vršila se je dne 16. t. m. po napovedanem dnevnem redu v najlepšem redu. Navzočni so bili vsi g. učitelji in gospodičine učiteljice, izvzemši jednega učitelja, kateri je bil zaradi bolezni zadržan. Ob 9. uri otvoril zborovanje novoimenovani e. kr. okr. šolski nadzornik g. Ivan Tomšič (katerega je prej obče priljubljeni preblagorodni g. okr. glavar skupščini predstavil) zborovanje s toplimi besedami, poudarjajoč važnost učiteljskega stanu v obče ter priporočal vsem navzočnim strogo izvrševanje svojih dolžnostij v okviru šolskih zakonov, kolegialnost in odkritosrčnost v občem občevanju itd. V svojega namestnika si voli gosp. V. Levstek-a, skupščina pa voli za zapisnikarja Studenskega učitelja. — Druga točka dnevnega reda je odpadla. — O tretji točki: „Kako naj učitelj po svoje pripomore, da bi se učiteljski stan bolj spoštoval?“ sta velezanimljiva poročala g. Fr. Lovšin in g. Avgust Pirč. Upamo, da gospoda svoja poročila priobčita v kakem učiteljskem listu, ker stvar je potrebna, da se večkrat temeljito prebere in kakor je gospod nadzornik priporočal, tudi v obče tako ravna. — O četrty točki: „Po kateri metodi naj se učitelj ravna, da se učenci učé lepo in ročno pisati?“ poročali so trije poročevalci, kateri so bili pa v obče raznih mislij, da si v celoti jedini. Po bistvu in vsebini vprašanja je najbolje ugajalo poročilo učiteljice gospodičine Kr. Zadnikar. katera se je v poročilu toplo zavzela za metodo po taktiranju, povdarjajoč, da se tem potom najlozže namen v tej stroki doseže. Tudi tem poročilom želimo, da bi ne ostala v senci! — O peti točki: „O okrajni učiteljski knjižnici“ poročal je načelnik gosp. Fr. Govekar. Iz poročila smo zvedeli, da je knjižnici prirastla od zadnje konferencije, to je od 18. julija l. l. do 16. januarija t. l. vsega skupaj 31 knjig, tako da knjižnica šteje sedaj poleg muzikalij, zemljevidov 837 komadov. Zgubile so se tri knjige, katere se imajo z novimi namestiti. Omisliti se imajo tudi neobhodno potrebne strokovne knjige za posamične stroke. V obče se na poročilu ni ničesar spremenilo in knjižnica ostane tudi v prihodnje naročena na vse, kakor dosedaj. — O šesti točki: „o oceni, oziroma vrednosti spisov in knjižic namenjenih za daljno naobraževanje slovenske mladine“ poročal je, kakor običajno isti g. poročevalec. Iz njegovega poročila smo zvedeli, da je sestavil „Imenik knjig, katere bi bile za nakup šolarskim knjižnicam priporočati“ ter g. oddal vsled sklepa zadnje učiteljske konference sl. e. kr. okrajnemu glavarstvu, kjer se avtografuje in po jeden iztis, v katerem je 155 raznih knjig zaznamovanih, vsaki pojedini šoli v porabo dopošlje. Temu dodal je in ocenil zopet deset novih knjižic in jih priporoča, jedno, „Pravljice“ od H. M. pa zaradi pomanjkanja moralne podlage in odgojilne moči je zavrgel za šolarske knjižnice.

Za zastopnika v e. kr. okrajni šolski svet za bodočo šestletno dobo bil je z večino glasov izvoljen zopet gosp. Fr. Govekar in v ožji volitvi gosp. Josip Gregorin. Posamični nasvet g. Ivana Borštnik-a, gledé prošnje za povišanje učiteljskih plač, izroči se gg. zastopnikoma, katerima se pridružiti ima še isti, da sestavijo prošnjo o pravem času na sl. deželni zbor. Gosp. nadzornik na to zaključí zborovanje, zahvaljevaje se g. poročevalcem na njihovem trudu s trikratnim slavklicem na presvitlega cesarja, na kar navzoči zapojó cesarsko himno. — Pri obedu v gostilni gosp. Ferline-a, katerega so se z večino vsi gospodje in gospodične vdeležili, govoril je prvo napitnico na presvitlega cesarja vsem navzočim prav iz srca gosp. Fr. Govekar. Gospod okrajni glavar napil je izbornemu učiteljstvu tega okraja, gospod nadzornik v imenu učiteljstva gospodu glavarju, gosp. Gregorin gosp. nadzorniku itd. Vmes razlegali so se lepi moški zbori.

„Sl. N.“

Novice in razne stvari.

[Odlikovanje.] Gospod Karol Schweigl, umirovljeni nadučitelj na ljudski šoli za Ptujsko okolico, dobil je zlati zaslužni križec.

[Ustanove za novi strokovni šoli v Ljubljani.] Kakor poroča „Sl. N.“ je za strokovni šoli za lesno obrt, za umetno vezenje in čipkarstvo napravilo mesto Ljubljansko 5, hranilnica Ljubljanska pa 16 ustanov po 50 gl. Za novo, jedva otvoreno šolo je to pač lepo število podpor.

[Nov šolski zakon.] Če je res, kar poročajo novine, je vlada baje že izdelala nov šolski zakon, vendar pa je še dvomljivo, da bi ga predložila državnemu zboru, ker se ministerstvo boji, da s svojo predlogo ne bude nikomur vstreglo. Klerikaleci ne bodo zadovoljni, ker bi se oblast cerkve v šoli po vladni predlogi baje dosti ne razširila, učiteljstvo bi pa vlada s svojo predlogo jako vznemirila, kajti nekatere določbe so za učitelje jako neugodne. Méni se torej, da bude vlada, kolikor časa bude le mogla, odlašala vsako preustrojenje šolstva. — Nam tudi práv!

[Umr] je 11. t. m. v Kastvu gosp. Josip Vlah, učitelj na tamošnji pripravnici, občinski odbornik in vrl rodoljub. Blag mu spomin!

[Učiteljsko društvo za Ormoški okraj] izvolilo si je 10. t. m. nov odbor, in sicer gg. Frana Rakuš-a, nadučitelja, predsednikom; Anton Porekar-ja, nadučitelja, podpredsednikom; Antona Kosij-a ml., učitelja, tajnikom; Jan. Jurša, učitelja, blagajnikom; Janeza Kosija st., učitelja in Jan. Košarja, nadučitelja, odbornikoma.

[Vseučilišča avstrijska] brojijo v letošnjem zimskem tečaju 11.899 rednih in 1902 izvanredna slušatelja, tedaj skupaj 13.801 visokošolcev. Od teh jih obiskuje vseučilišče na Dunaju 5218 dijakov, v Pragi česko 2361 in nemško 1470, v Graecu 1296, v Krakovem 1206, v Lvovu 1129, v Ivomostu 862 in v Črnovicah 259 dijakov. Vrhu tega pa se šola na tehničnih višjih učiliščih na Dunaju 796 dijakov, v Pragi na česki šoli 308 in na nemški šoli 184, v Lvovu 151, v Graecu 139 in Brnu 113 dijakov, skupaj 1691 dijakov.

[Odgoja otrok na Japonskih otokih.] Japonska otoka Jesso (161.000km²) in Nepon (Nipon — 287.500km²) v Aziji, delita japonsko in kitajsko morje od ostale suhe zemlje. Prebivalci otokov skrbé posebno za čistoto telesa. Čitamo o njih, da sicer dovoljujejo, da se tujec nauči japonski govoriti, toda nikakor ne pisati. V ostalem pa je bajé jako težavno priučiti se japonskega jezika, kajti ne samó, da je izreka jako težka, marveč ker osebe višjega in nižjega stanú rabijo za jeden predmet dva različna izraza. Šole nahajajo se skoro po vseh vaséh, kjer se mladina brez tepenja odgojuje. Otroci, ki se ne hoté nič učiti, ali pa so nevbogljivi, prepusté se popolnoma očetovej volji, kateri jih zamore za to brez vsake odgovornosti celó usmrtiti. Vsak Japonec zná čitati in pisati. V šolah odgovarjajo otroci glasno to, česar so sé naučili, vsi naenkrat. Knjige japonske tiskane so po načinu kitajskih. Obstoje namreč iz lesenih tablic z vdolbenimi znakovi.

[Prestavljenje učiteljev.] V Schafhausenskem kantonu v Švici se po zakonu učitelji ne morejo nastavljati za celo življenje. Vsi učitelji ljudskih in realnih šol morajo se vsakih 8 let dati vnovič voliti. Nova ta volitev prepuščena je popolnoma volji ljudstva, dočim odbere učitelja prvič odgojevalni šolski svet. Ko službuje učitelj vže 8 let, skličejo se občanje in ogłosi se jim, da se ima učitelj vnovič voliti. Kdor si ga na novih 8 let želí, napiše na listek „da“ — kdor pa mu tega ne želí, napiše „ne“.

Vabilo. Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj imelo bude dne 7. svečana t. l. v okoliški šoli v Celju ob 11. uri dopoldne svoje mesečno zborovanje sé sledečim vsporadom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. „Nekoliko črtic iz domače vzgoje v prostih Slovenih“, govori g. J. Stukelj (Št. Lovrene pod Prežinom). 4. „Srce“, učni poskus iz somatologije, govori gosp. A. Brezovnik (Vojnik). 5. Nasveti. — Tovariši! vdeležite se v mnogobrojnem številu zborovanja ter pomislite, ka „sloga jači — nesloga tlači“.

Odbor celj. učit. društva,

Vabilo. Ptujsko učiteljsko društvo imelo bo 7. svečana t. l. ob 10. uri predpoldan v okoliški šoli svoje redno zborovanje sè sledečim vsposedom: 1. Zapinik. 2. Dopisi. 3. Predavanje g. Kavkler-ja: „Razklada manj znanih besed iz „Tretjega berila“. 4. Vplačevanje letnine in doneskov za „Zavezo slov. učit. društev.“ 5. Nasveti. K obilni vdeležbi vabi vljudno odbor.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajerskem: Gospod Vinko Baumgartner, nadučitelj v Marenbergu imenovan je nadučiteljem v Mariagrün pri Gradcu, gosp. Josip Leskovar, nadučitelj v Gornji Polskavi pa nadučiteljem v Hočah pri Marib. — Gospod Miha Urban, podučitelj v Doberni postal je definitivni učitelj v Čadramu. — Gosp. Svitoslav Hauptman, poduč. pri Sv. Juriju na Ščavnici pride v Jarenino. — Na svojih mestih so stalno nameščeni gg.: Anton Godec, poduč. v Lembahu, Fran Koletnik, poduč. v Slivnici pri Marib., Josip Spritzei, poduč. pri sv. Marjeti na Pesnici in Josip Vodošek, podučitelj v Št. Ilu v sl. gor. — Gosp. Ivan Weixl opravlja začasno učit. mesto v Brezulah, gosp. Anton Zemljarič pa je prišel odtod za poduč. suplenta v Laporje.

Na Kranjskem: Gspč. Marija Wruss, učiteljica v Kostanjevici, je stalno umeščena na II. učiteljsko mesto in gospa Josipina Kalin, roj. Malec, učiteljica v Šent-Jarnej, je stalno postavljena na III. učiteljsko mesto tudi v Kostanjevici. — Stalno sta postavljena gg.: Ludovik Kranjec, začasni učitelj v Lozicah in Ivan Kambič, začasni učitelj v Ustiju. Gspč. Ernestina Clarici, učiteljica v Mirni Peči, je dobila IV. učiteljsko mesto v Žužemberku. „U. T.“

Zahvala.

Veleslavni odbor „Slov. Matice v Ljubljani“ je povodom prošnje podaril tukajšni šoli precejšno število znanstvenih knjig, kojih vrednost znaša više 20 glđ.

Za ta blagodušni dar izrekata slavni „Slov. Matici“ v imenu šol. odbora najprisrčenejo zahvalo.

Sv. Peter v medv. selu, dne 14. prosinca 1889.

Matevž Strašek, načelnik.

Svojimir Šnudrl, zač. šolski vodja.

NATEČAJ.

Štv. 70.

Podučiteljsko mesto.

Na trirazredni ljudski šoli pri sv. Marjeti poleg Ptuja se podučiteljsko mesto v IV. plač. razredu in s prostim stanovanjem tudi provizorično in takoj umešča.

Prosilci naj svoje redno obložene prošnje do 20. svečana t. l. pri krajnem šolskem svetu vložijo.

Okr. šolski svet v Ptuj, dne 21. prosinca 1889.

Predsednik: **Marek s. v.**

 Vse p. n. prejemnike „Popotnika“, kateri so obdržali 1. številko letošnjega tečaja, poslano jim na ogled ter nam tudi 2. številke ne vrnejo, zmatramo za stalne naročnike ter je vljudno prosimo, da nam naročnino v kratkem določijo ali nam pa dovolijo, da jo o določenem obroku pri pošti povzamemo. Kdor pa ne želi prejemati našega lista, naj nam ga blagoroljno takoj vrne, da nam prihrani nepotrebnih stroškov.

Tistim p. n. naročnikom, kateri vkljub večkratnej opomeni niso poravnali svojega dolga, smo z današnjo številko list ustavili ter jim 3. štev. ne pošljemo več, bodi si, da se dotlej svoji dolžnosti odzovejo. **Upravništvo.**